

Matti Iisakki Yliluoma
mikyij@hotmail.com

VIITTEET

- Metsänkäyttöilmoitus, 1-2025-51865, liito-orava
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (jatkossa ELY-keskus) vastaus sähköpostitse saapuneeseen tiedusteluun ja metsänkäyttöilmoitukseen (ilmoitus tarkastuksesta)

ASIA

Hallintolain 39 §:n mukainen tarkastus: Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan nykytilan selvittäminen ja turvaaminen hakkuukuvioilla 11.0, 12.0 ja 13.0 (hakkuutapa: avohakkuu)

AIKA JA PAIKKA

27.5.2025 klo 10–11.45, kiinteistö 233-403-3-84 Keski-Passi, Kauhava

OSALLISTUJAT

Olli Autio (ELY-keskus), Arttu Laide ja Nea Hämäläinen (UPM-Kymmene Oyj) sekä Pauli Pöllänen

TAUSTA

Luontodirektiivin liitteeseen IV a kuuluvien lajien, kuten liito-oravan (*Pteromys volans*), lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n nojalla.

Tarkastuksen kohteena olevilta kuvioilta oli vuonna 2017 tehty useita havaintoja liito-oravasta (Laurila 2017) ja vuonna 2023 muutamia (Laurila 2023). Havainnot koskivat kumpanakin vuonna papanoita useiden haapojen tyvillä. Havaintojen runsaus viittasi lisääntymis- ja levähdyspaikan olemassaoloon, mutta sen sijoittumisesta alueelle tai nykytilasta ei ollut tarkempia ennakkotietoja. Hakkuutavaksi määritelty avohakkuu kuitenkin hävittäisi suunnitelman mukaan toteutettuna lisääntymis- ja levähdyspaikan.

ELY-keskus arvioi metsänkäyttöilmoitukseen annetun vastauksen yhteydessä suoritetun ilmakeu- ja aineistotarkastelun perusteella, että kuvio voisi puuston rakenteen perusteella olla edelleen lajin elinympäristöksi sopiva.

TARKASTUSKERTOMUS

Tarkoitus

Tarkastuksen tarkoituksena oli arvioida luonnonsuojelulain 78 §:n tarkoittaman liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan nykytilaa ja sijoittumista kuvioille 11.0, 12.0 ja 13.0 sekä paikkaa turvaavia toimia.

Menetelmät

Liito-oravan esiintymisen selvittäminen tehdään havainnoimalla helmi- ja kesäkuun välille sijoittuvana ajanjaksona lajille tunnusomaisia keltaisia papanoita erityisesti järeiden kuusten ja haapojen tyviltä. Papanoiden määrät arvioidaan karkealla tarkkuudella. Lisäksi tarkastellaan lajin pesintään ja levähtämiseen soveltuvien, tavallisimmin haapoihin sijoittuvien kolojen ja kuusiin sijoittuvien risupesien olemassaoloa. Tehtyjen liito-oravaan viittaavien havaintojen sijaintipisteet tallennetaan GPS-laitteelle.

ELY-keskus toteaa tarkastuksen ajankohdan olevan liito-oravan havainnoinnin kannalta melko myöhäinen, ja paras ajankohta havaita papanoita on helmikuun loppupuolelta toukokuun alkupuolelle.

Havainnot

Tarkastuksella havaittiin yksi liito-oravan papana haavan juurella kuviolla 11.0. Lisäksi havaittiin neljä lajin pesintään ja suojautumiseen soveltuvaa kolohaapaa.

ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

Liito-oravaan liittyvä lainsäädäntö sekä lisääntymis- ja levähdyspaikan määritelmä

Luonnonsuojelulain 78 §:n tarkoittamat lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat paikkoja, jotka tarjoavat kaikki liito-oravan levon ja lisääntymisen kannalta tarvittavat onnistumistekijät myös tulevaisuudessa (EU-komissio 2021). Tällaisten paikkojen ekologinen toimivuus on pyrittävä turvaamaan. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen tarkoittaa lajin pesintään ja oleskeluun käyttämien puiden kaatamista tai kaikkien lisääntymis- ja levähdyspaikkaan johtavien kulkuyhteyksien katkaisemista. Vastaavasti heikentäminen tarkoittaa sellaisten toimenpiteiden tekemistä, jotka olennaisesti vaikeuttavat liito-oravan elämistä ja suojautumista kyseessä olevalla paikalla (Nieminen & Ahola 2017).

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ovat lajin pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käyttämät puut, pöntöt tai rakennusten osat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin sisältyvät suojaa antavat puut ja ruokailupuut siinä laajuudessa, että yksilö voi käyttää elinpiirinsä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja menestyksekkäästi. Liito-oravien tulee pystyä

liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä mahdollisten erillisten ruokailualueiden välillä. Yhdellä elinpiirillä voi olla useita lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravalla naaraiden elinpiiriin ydinosisien, joilla yksilö viettää suurimman osan aikaansa, on todettu olevan keskimäärin 0,9 ha. Yhdellä naaraalla on todettu olevan keskimäärin neljä ydinosisia elinpiirillään. Koiraat ovat liikkuvampia, ja niiden reviirien koko voi olla useista kymmenistä jopa yli 100 hehtaariin. Lisääntymis- ja levähdyspaikalle ei ole mahdollista määritellä tarkkaa vähimmäis- tai enimmäiskokoa, vaan määrittely on hyvin tapauskohtaista. Tässä otetaan huomioon edellä mainitut asiat siten, että lisääntymis- ja levähdyspaikan toiminnallisuus säilyy tehtävistä metsätaloustoimenpiteistä huolimatta.

Luontodirektiivin liitteeseen IV a kuuluvien lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on aina poikkeamisluvan vaatima toimenpide. Poikkeaminen voidaan myöntää ainoastaan sijoituspaikan suhteen vaihtoehtottomille hankkeille erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä (luonnonsuojelulaki 83 § 3 momentti).

Johtopäätökset

ELY-keskus toteaa tarkastuksella havaitun yhden papanan osoittavan, että aiemmin aktiiviseksi todetulla liito-oravareviirillä ja lisääntymis- ja levähdyspaikalla on edelleen merkitystä lajille. Tarkastuksella tehtyjen havaintojen perusteella osalle kuvioita 11.0, 12.0 ja 13.0 sijoittuu luonnonsuojelulain 78 §:n tarkoittama liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka. Avohakkuun toteuttaminen kuvioilla suunnitellussa laajuudessaan johtaisi lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämiseen lain vastaisella tavalla, koska paikan keskeiset liito-oravan lisääntymistä ja levähtämistä varten tarvitsemat resurssit tuhoutuisivat.

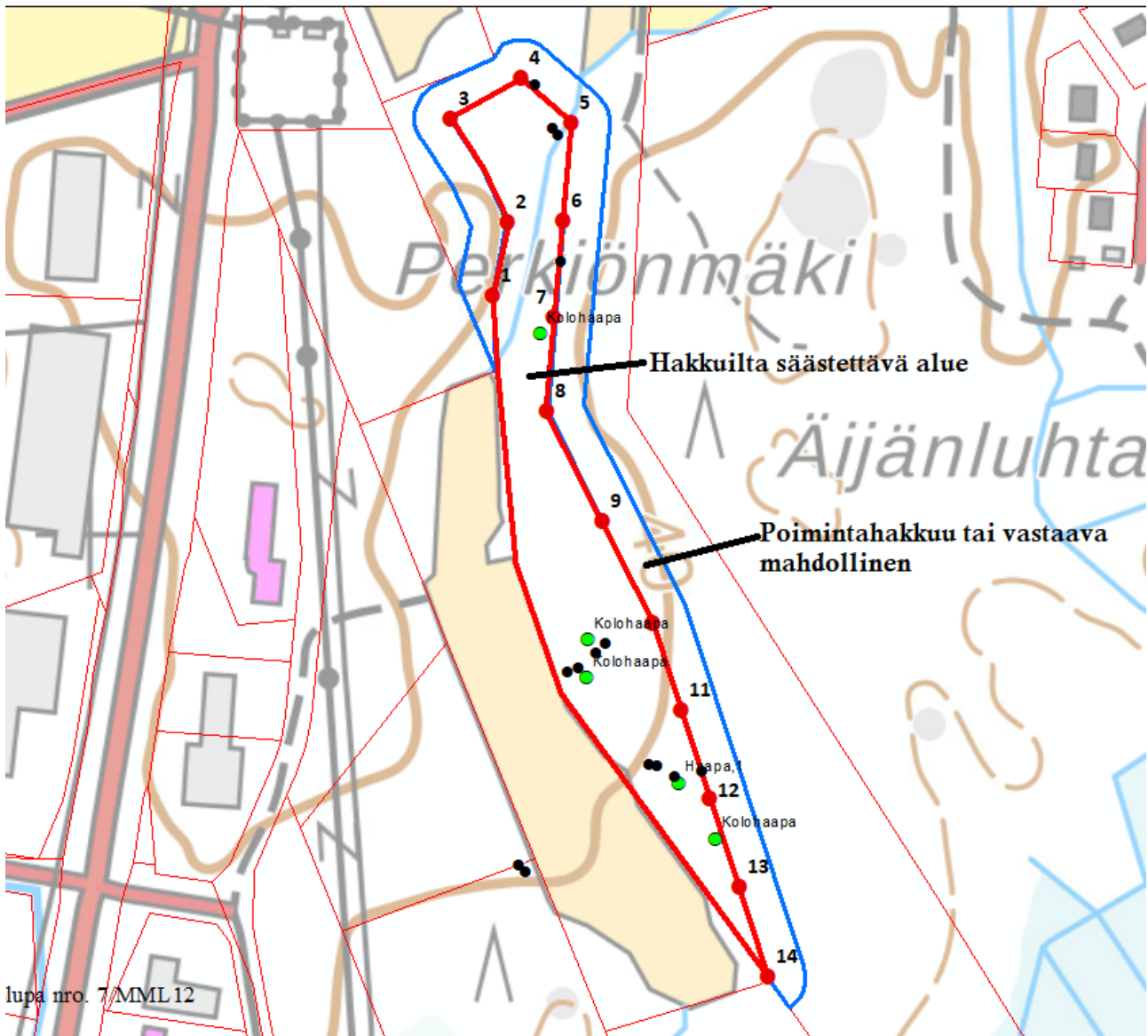
Liito-oravan huomioiminen hakkuissa ja jatkotoimet

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka on turvattava hakkuissa noudattamalla *kuvaan 1* merkittyä rajausta, jossa määritellään 1) kaikilta hakkuutoimilta säästettävä alue sekä 2) alue, jolla on mahdollista tehdä hakkuuta käyttämällä puustoa säästävää hakkuutapaa, kuten poimintahakkuuta tai vastaavaa.

Rajauksella turvataan liito-oravan lisääntymiseen ja levähtämiseen tarvitsemat resurssit siten, että paikan elinkelpoisuus ja toiminnallisuus säilyvät luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla myös pitkällä aikavälillä tarkasteltuna. Rajaus perustuu tarkastuksella tehtyihin liito-oravaan liittyviin havaintoihin (papanapuu sekä kolohaavat), vuosina

2017 ja 2023 tehtyihin havaintoihin sekä lajin elinympäristöksi parhaiten soveltuvan metsän rakenteen esiintymiseen. Tämän reviirin keskeisimmän osan ympärille määritellään 20 m puustoisena säästettävä suojavyöhyke eli alue, jolla on mahdollista toteuttaa poimintahakkuuta tai vastaavaa.

Säästettävän alueen reunapisteet esitetään *taulukossa 1* niiden hahmottamisen helpottamiseksi maastossa hakkuun suunnittelussa ja toteutuksessa. Hakkuilta kokonaan säästettävän alueen laajuus on 1,9 ha ja poimintahakkuun mahdollistavan alueen 1,5 ha.

Kuva 1. Maastokäynnillä tehty liito-oravaan viittaavat havainnot (vihreät pallot) ja niiden selitteet (papanamäärä ja puulaji sekä kolot). Hakkuussa säästettävä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan turvaava raja, jossa PUNAISELLA merkitty alue tulee säästää hakkuilta ja

SINISELLÄ merkityllä on mahdollista toteuttaa poimintahakkuuta tai vastaavaa. Rajauksen reunapisteiden numerointi on yhtenevä taulukossa 1 esitetyn numeroinnin (1-14) kanssa.

Taulukko 1. Hakkuissa säästettävän alueen reunapisteiden koordinaatit (ETRS-TM35FIN). Pisteiden numerointi, ks. kuva 1.

Numero kartalla	X	Y
1	301221	7001131
2	301229	7001172
3	301198	7001228
4	301237	7001251
5	301264	7001226
6	301260	7001172
7	301255	7001119
8	301251	7001068
9	301281	7001007
10	301309	7000952
11	301325	7000904
12	301340	7000855
13	301356	7000807
14	301372	7000757

Koska liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka rajoittaa metsänkäyttöä, suosittelee ELY-keskus hakemaan korvausta merkityksellisestä haitasta tai tiedustelemaan metsän soveltuvuutta mahdolliseksi METSO-ohjelman kohteeksi (ks. jäljempänä).

Valvonta

ELY-keskuksella on luonnonsuojelulain 122 §:n nojalla velvollisuus valvoa kyseisen lain nojalla annettujen säännösten sekä Euroopan unionin säännösten noudattamista. Valvontaa voidaan suorittaa päivittyvien satelliittikuvien sekä tarvittaessa tarkastuskäyntien avulla.

ELY-keskus korostaa, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan turvaaminen tämän lausunnon edellyttämällä tavalla (esim. säästettävän alueen merkitseminen) on maanomistajan ja hakkuuoikeuden haltijan vastuulla.

VALTION KORVAUSVELVOLLISUUS JA METSO-OHJELMA

Mikäli luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentissa säädetystä luontodirektiivin liitteeseen IV a kuuluvan tiukasti suojellun lajin (tässä tapauksessa liito-orava) lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämis- ja heikentämiskiellosta aiheutuu kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle *merkityksellistä haittaa*, hänellä on oikeus saada siitä

valtiolta täysi korvaus (luonnonsuojelulaki, 111 §). Jos haitan pysyvyyttä ei voida luotettavasti ennalta arvioida, voidaan korvaus suorittaa enintään kymmenen vuoden ajalta. Tämän jälkeen korvaus on suoritettava pysyvästä haitasta, jos on todennäköistä, että lisääntymis- tai levähdyspaikka on pysyvä.

Merkityksellisen haitan kynnyksen määrittämiseen liittyen ELY-keskus viittaa korkeimman oikeuden ennakkopäätökseen KKO:2008:73. Korkein oikeus katsoi kyseisessä tapauksessa, että merkityksellisen haitan kynnyksenä oli pidettävä 1 000 - 2 000 euron määräistä absoluuttista haittaa. Asiassa oli kyse liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämisen ja heikentämiskiellosta johtuvasta metsänkäytön rajoituksesta.

ELY-keskus katsoo jo tässä vaiheessa, että oikeuskäytännön perusteella kyseessä oleva lisääntymis- ja levähdyspaikka on pysyvästi tiukasti suojeltu, ja sitä koskee asumattomanakin luonnonsuojelulain 78 §:n hävittämisen ja heikentämiskiello (korkeimman hallinto-oikeuden päätös 2451/2023).

Valtion korvausvelvollisuuden edellytyksenä on lisäksi, että omistaja on hakenut luonnonsuojelulain 83 §:n mukaista lupaa heikentää tai hävittää lisääntymis- ja levähdyspaikkaa, ja että hakemus on hylätty (luonnonsuojelulaki, 111 § 3 momentti). ELY-keskus katsoo, että tarvetta kyseisen poikkeamisen hakemiselle lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämiseksi ei tässä tapauksessa ole, koska metsätalouden harjoittaminen on luonteeltaan sellaista toimintaa, jolla ei ole edellytyksiä poikkeamisen myöntämiselle.

Ohjeita merkityksellisen haitan korvaamiseen:

Vaihtoehto 1:

Merkityksellisen haitan korvaamisesta tai suojelusta voidaan neuvotella ELY-keskuksen kanssa (ks. kohta *Yhteystiedot*). Vaihtoehtoina ovat kohteen pysyvä, vapaaehtoinen suojelu METSO-ohjelman kautta tai korvaussopimus.

Vaihtoehto 2:

Toimitusta korvausten määrittämiseksi voidaan hakea Maanmittauslaitokselta. Menettelystä ja korvausten määrittämisestä säädetään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa. Menettelyyn saa vireille lähettämällä Maanmittauslaitoksen kirjaamoon (kirjaamo@maanmittauslaitos.fi) pyynnön asiasta ("Pyyntö käynnistää luonnonsuojelulain 111 §:n

tarkoittama korvausmenettely koskien liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikasta metsätaloudelle aiheutuvaa merkittävää haittaa”). Pyyntöön tulee liittää tämä lausunto sekä tieto kiinteistötunnuksesta ja sijaintikunnasta.

METSO-ohjelma

METSO on vapaaehtoinen metsiensuojeluohjelma, jonka avulla voidaan suojella yksityismailla sijaitsevia monimuotoisia metsiä. Ainakin osa kiinteistön 233-403-3-84 metsästä voisi tarkastuksen perusteella täyttää METSO-ohjelman kriteerit, joten ELY-keskus suosittelee tiedustelemaan lisätietoja asiasta (ks. kohta *Lisätiedot*). **Luonnonsuojelutarkoituksessa METSO-ohjelman kautta maksettava tulo on maanomistajalle verovapaata.**

MUUT SUOSITUKSET

Hakkuuta ei suositella toteutettavan metsänkäyttöilmoituksen mukaisilla hakkuukuvioilla lintujen pesimäaikana 1.4.–31.7. Luonnonsuojelulain 70 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan rauhoitettujen lajien yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsyklin kannalta tärkeillä paikoilla, on kiellettyä. Luonnonsuojelulain 82 §:n yleispoikkeus lajien rauhoitussäännöksistä ei koske lintulajeja (2 momentti). Kyseinen säännös tulee huomioitavaksi käytettäessä aluetta metsätalouteen (luonnonsuojelulaki 82 § 1 momentti).

ALLEKIRJOITUKSET

Asiakirja on valmisteltu luonnonsuojelun valvontaryhmässä ja hyväksytty sähköisesti viranomaisen järjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Olli Autio ja ratkaissut ylitarkastaja Johanna Mykkänen. Tieto hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

SOVELLETUT LAINKOHDAT JA MÄÄRÄYKSET SEKÄ MUUT VIITTEET

- Hallintolaki (434/2003) 39 §
- Luonnonsuojelulaki (9/2023) 70 §:n 1 momentti 3 kohta
- Luonnonsuojelulaki (9/2023) 78 § 2 momentti
- Luonnonsuojelulaki (9/2023) 111 § 1, 2 ja 4 momentti
- Luonnonsuojelulaki (9/2023) 113 § 1 ja 3 momentti
- Luonnonsuojelulaki (9/2023) 122 § 1 momentti
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 2451/2023
- Korkeimman oikeuden päätös 2008:73

- EU-komissio 2021: Ohjeasiakirja luontodirektiivin mukaisesta yhteisön tärkeinä pitämien eläinlajien tiukasta suojelusta (2021/C 496/01)
- Laurila R. 2017. Kauhavan Mäki-Hannuksen luontoselvityksen 2017 Perkiönmäen liito-oravareviirin tarkistus – kevät 2023. Lakeuden luontokartoitus, 2 s.
- Laurila R. 2023. Kauhavan Mäki-Hannuksen luontoselvitys 2017. Lakeuden luontokartoitus, 32 s.
- Nieminen M. & Ahola A. 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt; Suomen ympäristö 1/2017, Suomen ympäristökeskus

LISÄTIEDOT

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat:

Ylitarkastaja Olli Autio, puh. 0295 027 775, olli.autio@ely-keskus.fi

Merkityksellisen haitan korvaaminen ja METSO-ohjelma:

Ylitarkastaja Oskar Wallin, puh. 0295 027 028, oskar.wallin@ely-keskus.fi

TIEDOKSI

Arttu Laide / UPM-Kymmene Oyj

Tämä asiakirja EPOELY/54/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument EPOELY/54/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Autio Olli J 19.06.2025 11:07

Ratkaisija Mykkänen Johanna 19.06.2025 11:11